

Glosy k opevnění a stavebnímu vývoji tovačovského zámku

Jiří Slavík

Glosses to fortification and building development of Tovačov castle

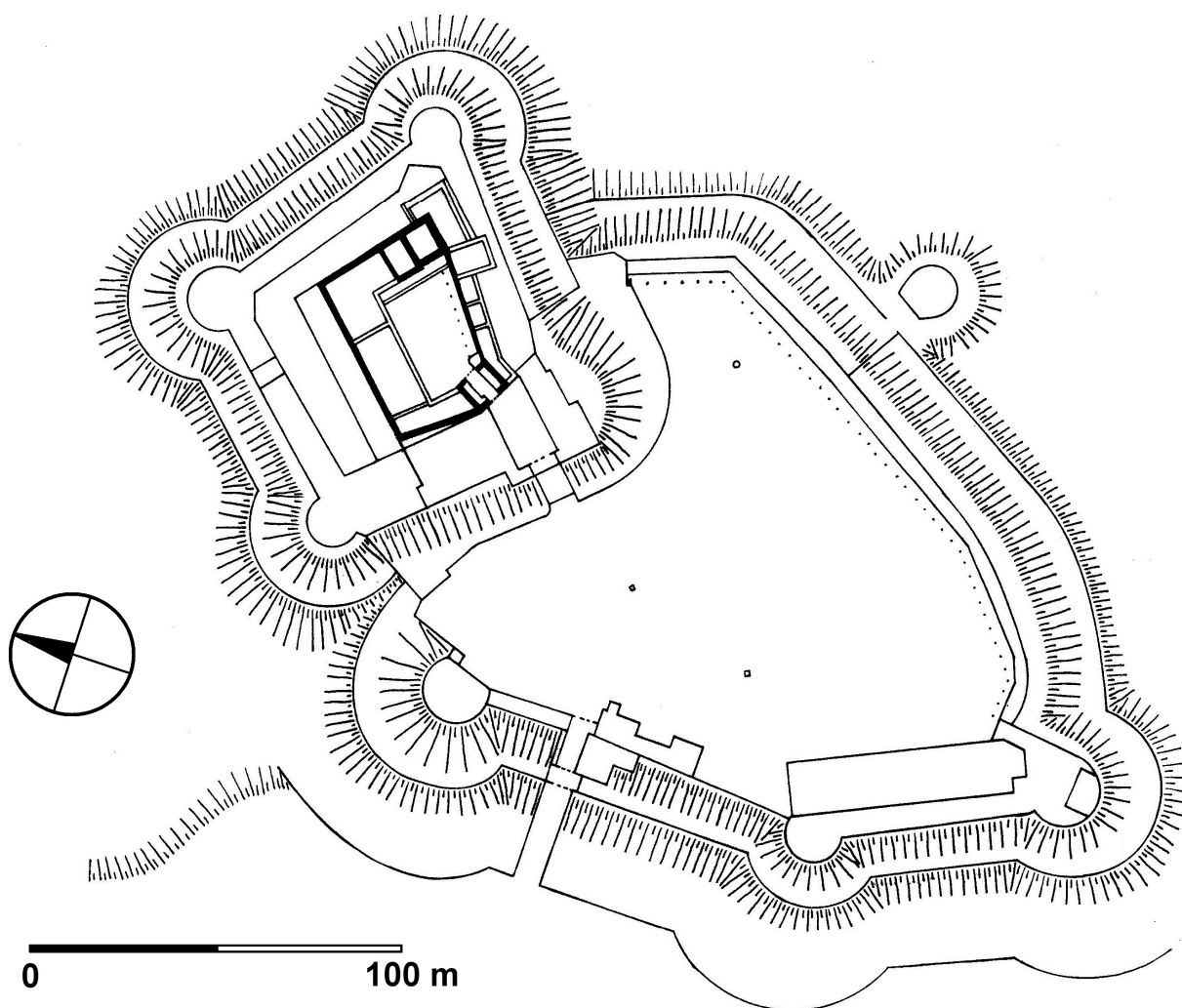
Abstract: A part of the fortification of the Tovačov castle area, which is accessible to the public, was inspected in detail in 2003 in connection with a repair of a bulwark of the roundel fortification. This inspection revealed a lot of interesting findings correcting previous ideas of form and development of the Tovačov roundel fortification. The fortification of Tovačov castle centre can be compared to the slightly more monumental fortification of the castle in Pardubice, while the fortification of the outer bailey can be compared to the fortification of the town of Pardubice itself. We can speculate about existence of some kind of wall on the top of the core bulwark in Tovačov and in comparison with Pardubice, the fortification of the back part of the bulwark is taken up to its top.

Keywords: Tovačov – castle – roundel fortification – Pardubice.

V souvislosti s opravou hradební zdi rondelového opevnění pardubického zámku roce 2003 proběhla podrobnější prohlídka veřejně přístupné partie opevnění areálu tovačovského zámku. Tato prohlídka přinesla řadu zajímavých zjištění, korigujících dosavadní představy o podobě a vývoji tovačovské rondelové fortifikace, již se přes několik cenných příspěvků Leoše Mlčáka, Karla Žurka a Františka Chupíka (Mlčák – Žurek 1999, 234–238; Chupík 2003; 2009) dosud nedostalo řádné pozornosti. Dostatečná pozornost dosud nebyla věnována ani dlouhodobě obnovované hlavní budově zámku. Stavebně historický průzkum zámku Zdeňka Gardavského (Gardavský 1983–1984) nebyl publikován, přehled dosavadních znalostí o fortifikaci shrnují ve svých encyklopedických pracích Pavel Bolina a Tomáš Durdík (Durdík – Bolina 2001, 245), Miroslav Plaček (Plaček 2001, 643–644) a Vladimír Kupka (Kupka a kol., 2001, 492–493). Stavebně historická dokumentace poslední obnovy hlavní budovy zámku zřejmě není přístupná. Uplatnění nejranějších renesančních forem ve stavbě velké věže jádra, vystavěné Ctiborem Tovačovským z Cimburka, budí dlouhodobou pozornost. Další výstavba je připisována příslušníkům tří generací rodu z Pernštejna. Zmíněné velké pozornosti se těší především vstupní portál jádra datovaný do roku 1492 (Hlobil 1995, 110–112; Rozehnal 1995, 113–121), aniž by však byly přesvědčivě vysvětleny některé pochybnosti ohledně dochování portálu bez větších stop poškození a za současné totální absence zbytků barevných nátěrů. Nezbyvá, než se ptát, zda součásti portálu neprošly výraznější výměnou materiálu. Pozornosti uniká i důležitý údaj o založení nové hradní kaple před r. 1493, v níž měl být podle vlastního kšaftu pohřben Ctibor Tovačovský z Cimburka (Vorel 1995, 83). Zda to byla v pořadí první či druhá kaple na hradě a zda ji lze ztotožnit s kaplí sv. Jana Křtitele (Spurný a kol. 1983, 248) bude tedy ještě nutné vyjasnit.

Opevnění jádra

Val kolem jádra hradu byl nasypán nad úroveň terénu dnešního nádvoří i předhradí (obr. 1). Spočítání a porovnání kubatur valu a příkopu by mohlo ukázat, zda zde postačil materiál z příkopu na straně proti městu anebo bylo nutno přivést i výkopek z příkopu předhradí. Val se dochoval na severovýchodní a severozápadní straně, na zbývajících stranách byl zřejmě snesen na úroveň zámeckého nádvoří. Těleso valu je z vnitřní strany obezděno, na eskarповé (vnější) straně je obezděna pouze jeho koruna. Obezďení vnitřní strany pochází v pozorovatelných úsecích z mladších období. V severozápadním úseku rubové zdi valu zjišťujeme i druhotné použití architektonických článků, spáry se nacházejí v severovýchodní stěně. Vnější patu valu ochraňuje patní zídka. Val nepochybně obíhal i jihovýchodní stranu zámku, což dokazuje situace po odstranění plenty na přízemí vnější strany jihovýchodního (arkádového) křídla někdy po roce 1983. Byl jí odhalen nerovný líc zdiva s osmi pravidelně vzdálenými otisky svislých hraněných trámů či užších fošen, nasazených nad vodorovným ústupkem zapuštěné soklové partie zdiva. Otisky dalších svislých prvků se nacházejí v soklové partii, místy svisle pod otisky horní části. Stejný vzhled s nerovným lícem a otisky svislých prvků se objevuje i na lici pilířové substrukce pod vystupující partií kaple,

Obr. 1. Půdorys zámku podle plánu z roku 1710 (Plaček 2001) – s doplňky. Měřítko přibližné. – Abb. 1. Der Grundriss des Schlosses nach dem Plan aus dem Jahre 1710 (Plaček 2011) mit den Ergänzungen. In ungefährem Ausmaß.

tvořené dvojicí nárožních pilířů, přistavěných ke staršímu zdivu s nárožím. Jeden otisk se nachází přibližně na polovině jihozápadní stěny jižního pilíře. Na východním pilíři se dva z pěti otisků nacházejí přímo na nárožích, jeden ve středu jihovýchodní stěny a dva na stěně severovýchodní. Povrch zdiva lokálně narušují vrty statického zabezpečení z poslední čtvrtiny 20. století a jejich selhávky. Situaci lze vysvětlit tak, že do svislé roviny odkopané a záporami zajištěné vnitřní strany valu byly někdy v závěru 16. či v 17. století vsazeny vnější stěny nového traktu arkádového křídla, rozšiřujícího starší pozdně gotické křídlo.

Při dalších úpravách zámeckého objektu by měla být funkce valu obnovena buď jeho opětovným nasypáním anebo přizděním masivní opěrné zdi k vnější stěně východního křídla, když statické zabezpečení v úrovni kleneb nad přízemím proběhlo bez vztahu k této situaci. Omítkové otisky i nerovný povrch zdiva navíc mohou v krátké době ztratit valnou část své vypovídací schopnosti.

Severní a západní rondel jsou plné, týlovou partii východního rondelu vyplňuje velká (cca 8x4 m) valeně klenutá místnost s dvojicí otvorů (cca 65x65 cm) ve vrcholu klenby. Zdivo i klenba jsou provedeny z lomového kamene, na klenbě se dochovaly zbytky maltové zálivky s otisky 30 cm širokých fošen bednění. První otvor v klenbě se nachází přibližně v polovině délky místnosti, jižně od osy. Druhý otvor je přisazen k východnímu čelu klenby. První otvor je vylámaný v kamenném materiálu klenby cca 35–40 cm tlusté, druhý má v líci klenby rám z pozdně gotických pískovcových krakorců s okosenými zaoblenými čely. U obou za rubem klenby pokračuje cihlami obezděný komín čtvercového půdorysu, ukončený pískovcovou deskou s kruhovým otvorem nepřilíh hluboko pod dnešním povrchem. Podle Františka Chupíka (2009, 325–327) se jedná o jediný prostor u nás, takto vsazený do rondelu. O kasematních prostorech lze uvažovat u rondelu na Hluboké. Oba otvory v klenbě měly podle jeho názoru mít spíše dopravní funkci. Místnost údajně sloužila jako sklad střelného prachu a později zde byl umístěn medvědinec. Jako pravděpodobnější se jeví interpretace obou prostupů v klenbě jako větráků. K dlouhodobějšímu uložení střelného prachu se vlhký, zřejmě nijak neizolovaný prostor s podlahou pod úrovní terénu nehodil.

U cihelné zídky v koruně valu nelze opominout důležitý detail: více než 95% její délky tvoří cihelné zdivo. Na severním rondelu se jako starší jeví pouze zvětralé kamenné paty segmentových pasů u napojení kurtin. Na vnějším líci zdi na západním rondelu a přilehlém úseku kurtiny nalézáme dvouvrstvé omítkové kvádrování s hlubokými spárami a zbytky žluté a červenohnědé barvy. Zbytky omítek i úpravy mělkého výklenku pod nejsevernější částí korunní zídky napovídají, že její zdivo může pocházet z 18. století či až z romantizující přestavby Davida Guttmana na přelomu 19. a 20. století.

Patu valu i rondelů obíhá částečně dochovaná cihelná zeď s obdélnými střílnovými otvory, nejlépe dochovaná na severu a západě. Výjimečně v těchto místech nalezneme i vstupní, resp. montážní otvor se segmentovým záklenkem či mladší úpravu průchodu kanalizace. Jedině ústupek v úrovni terénu naznačuje možnost složitějšího stavebního vývoje zdi, nejedná-li se o ústupek základový.

Některé výše popsané situace náleží k nejmladšímu zásahu do podoby tovačovského zámku, jímž byla Gutmannova romantická úprava. Při ní vznikly dnešní koruny zdiva a pilířový úsek zdi s dnes zazděnou branou přes severní ústí příkopu mezi zámkem a předhradím. Snad až tehdy byla vrcholová plošina severního rondelu rozšířena obezdívkou na dvojici arkádových pasů s římsou. Vnější líc obezdívky rondelu a zdi na valu pokrylo omítkové kvádrování, dochované ve zbytcích na západním rondelu a přilehlém úseku kurtiny.

Jihovýchodní křídlo hradu

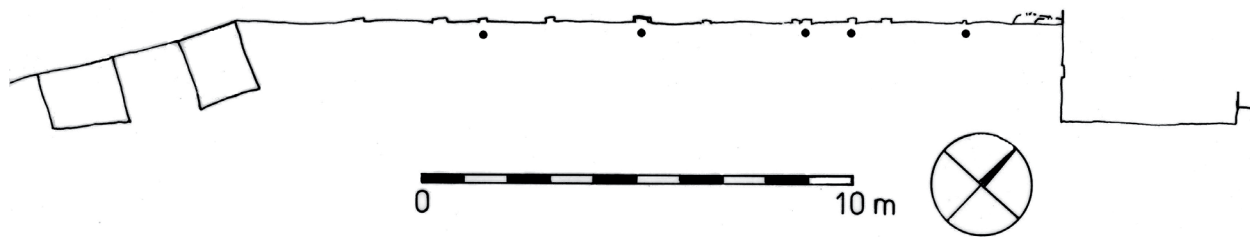
Odkrytí dříve nepřístupných spar na jihovýchodním průčelí v místě napojení křídla kaple dovoluje vystoupit s alternativní variantou stavebního vývoje této části zámku (obr. 2). Nástin stavebního

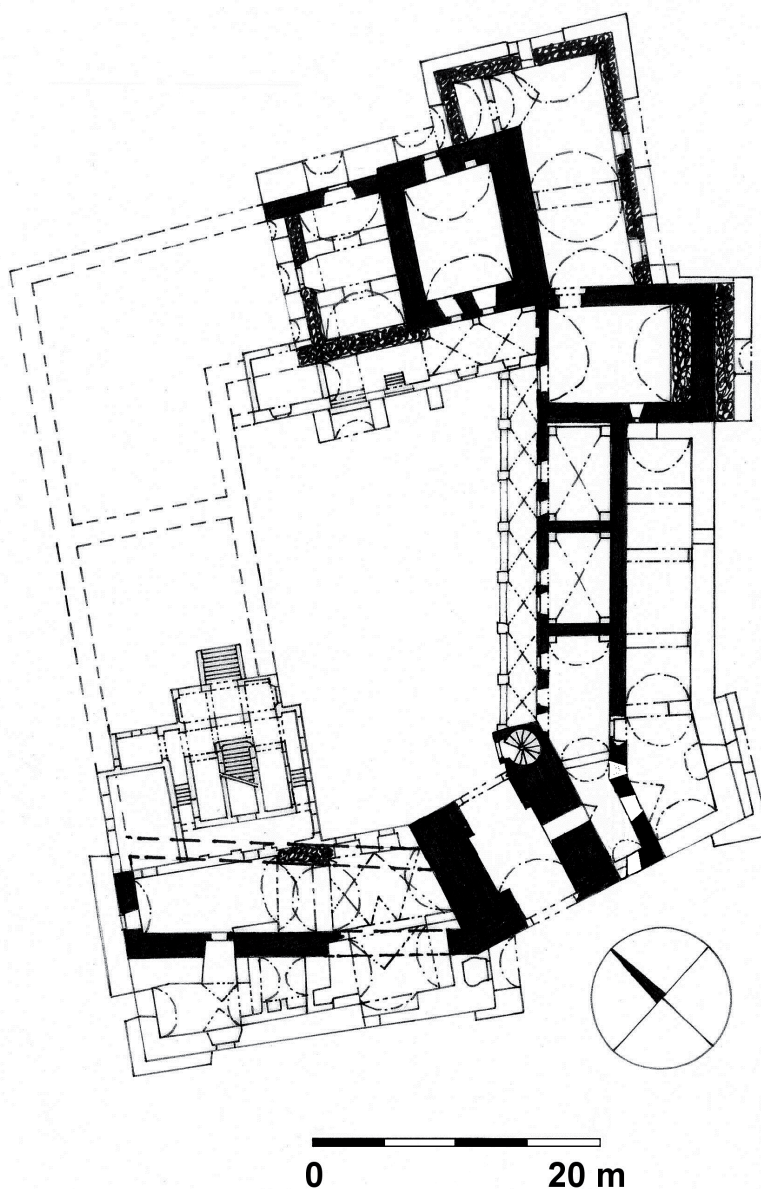
Obr. 2. Spodní část vnější stěny jihovýchodního křídla. Foto: F. R. Václavík 2003. – *Abb. 2. Unterteil der Außenmauer des südöstlichen Flügels (Fotografie F.R. Václavík 2003).*

vývoje publikoval Miroslav Plaček (2001, 642–644, zde obr. 4). Gardavský i Plaček považují za nejstarší podnož kaple, Miroslav Plaček s ní spojuje i obvodovou zeď jihovýchodního křídla, zatímco Zdeněk Gardavský tuto zeď kladl do další etapy výstavby. Miroslav Plaček navrhl variantu, podle které byl nejprve vystavěn vnější trakt jihovýchodního křídla a teprve později v renesanci se k němu připojily nádvoří trakt a arkáda. Oba trakty jsou poměrně úzké. Výše popsané otisky svíslých dřev a nerovný povrch však ukazují na odlišný vývoj, totiž na postup výstavby vnějšího traktu s odkopáváním zadní části valu a zajištěním odkopané svíslé stěny dvěma úrovněmi svíslých zápor (obr. 3). Pak by byl nejstarší nádvoří trakt a vnější trakt i arkáda jej obklopily dodatečně.

Dodatečnost obezdívek východního nároží zámecké budovy prozrazuje použití velkých pískovcových kvádrů (ca 48x65x85 cm) v soklové části. V obou případech se jedná o druhotně použité prvky s masivním okosením hrany (6x6 cm), v jednom případě s drážkou na okraji lícového povrchu, v druhém s kamenickou značkou (obr. 9). Rozměry okosení i kvádrů samotných dovolují uvažovat o prvotním použití kvádrů v ostění velkého portálu, nejspíše průjezdného portálu brány. Výše na nároží lze v odhalené lžící hlazené omítce pozorovat vodorovné ryté dvojlinky, zřejmě součást nárožního kvádrování. Doklady středověké úpravy fasád lze pozorovat na severní části severovýchodního průčelí. Pod severnějším obloukem přízdivky přízemí se dochovalo velké (!) zamřížované okno s vysoko nasazeným okosením, s cihelnými stojkami a pískovcovým překladem. Povrch překrývá vápenný pačok s bílým nátěrem, kolem otvoru obíhal hladký bílý rám.¹ Pozůstatky stojky podobného rámu se dochovaly u východnějšího ze sdružených oken patra, vybaveného však složitější, jen nepatrně odhalenou profilací.

Obr. 3. Schematický půdorys větší části jihovýchodní stěny jihovýchodního křídla s vyznačením otisků zápor. Tečkou vyznačeny spodní zápor, dvojčárkou shodná poloha spodních i horních zápor. – *Abb. 3.* Der schematische Grundriss des größeren Teiles der südöstlichen Mauer des südöstlichen Flügels mit den markierten Abdrücken der Streben. Mit dem Punkt sind die unteren Streben bezeichnet, mit dem Doppelstrich die übereinstimmende Lage der unteren und der oberen Streben.

Obr. 4. Půdorys jádra zámku s vyznačením stavebního vývoje (upraveno z podkladu M. Plačka). Černě starší gotické etapy, zrněním mladší gotická etapa, bíle renesanční a mladší etapy stavby. – *Abb. 4.* Grundriss des Schlosskerns mit der Markierung der Bauentwicklung (bearbeitet nach den Unterlagen von M. Plaček) Schwarz die ältere gotische Etappe, grün die jüngere gotische Etappe, weiß die Renaissance und jüngere Etappen.

Velká věž

Dosud bohužel nebyly dostatečným způsobem publikovány nálezy z opravy fasád nádvoří zámku a velké věže. Přitom právě na velké věži je vysoko na východním nároží odhalen pozůstatek bohatě zdobeného pozdně gotického výklenku s baldachýnem s fiálami na vrcholu a hřebínky a štítkem na spodní ploše baldachýnu. Fragmentární zbytky na dalších nárožích nebyly při poslední obnově presentovány (Žurek – Mlčák 1999, 237). Spodní část věže tedy od konce 15. století zdobil renesanční portál, zatímco nároží posledního patra byla pojednána v pozdně gotickém stylu.

V portálu vstupu do 3. patra věže, do vysokého oktogonálního kopulí zaklenutého prostoru jsou osazeny dřevěné svlakové dveře s oplechovaným lícem (Žurek – Mlčák, 1999, 238) i rubem (obr. 5 - 6). Lícovou plochu dveří člení diagonálně kladené pásy, plošky mezi nimi vyplňují plechové tabule s reliéfy štítků s perňštejnským zubrem, na neúplných okrajových plochách byly ve třech případech použity tabule s dvouocasým (českým?) lvem. Všechny tyto ozdoby byly vyrobeny tepáním „na zápusťku“. Diagonální pásy jsou ke křídlu přidržovány nýty dvojího typu – v křížení zdobnější nízké nýty s „bábovkovými“ hlavicemi, v polovině délky pásu mezi křížením pak nýty s drobnější oblou kruhovou hlavou. Na obvodových pásech přirozeně nacházíme pouze nýty s plochou hlavou. Na dveřích je osazen klasicistní či ještě mladší štítek, v jeho blízkosti na čtyřlísté podkladní desce tordovaný přitažný kruh. Rubová strana dveří je oplechována přes svlaky. Dveřní křídlo visí na nepochybně dodatečných závěsech, osazených ve špaletě (!) portálu a otevírá se směrem ven. Základní rozměry křídla nesouhlasí s rozměrem portálu. Honosné dveře se na dnešní místo dostaly nejspíše jako požární uzávěr někdy v průběhu 19. či počátku 20. století.

Opevnění předhradí

Půdorysně nepravidelné předhradí tovačovského zámku odděluje od města příkop, ve východní části opatřený zděnou kontreskarpou. Eskarpová strana příkopu působí při pohledu zvenčí jako val s pateční zídkou a hradbou na vrcholu. O val se však nejedná, vrchol svahu se nachází v úrovni města a nádvoří předhradí. Na vrcholu eskarpy stála pravděpodobně hradba, dochovaná jako vnější

Obr. 5. Kované dveře, druhotně použité ve vstupu do 3. patra věže. – Abb. 5. Sekundär verwendete beschlagene Eingangstür im 3. Geschoss des Turmes.

Obr. 6. Detail zámkové partie dveří s přitažným kruhem a klasicistním štítkem zámku a kliky. – Abb. 6. Detail der Schlosspartie der Tür mit dem kreisförmigen Griff und dem klassizistischen Wappen des Schlosses und der Klinke.

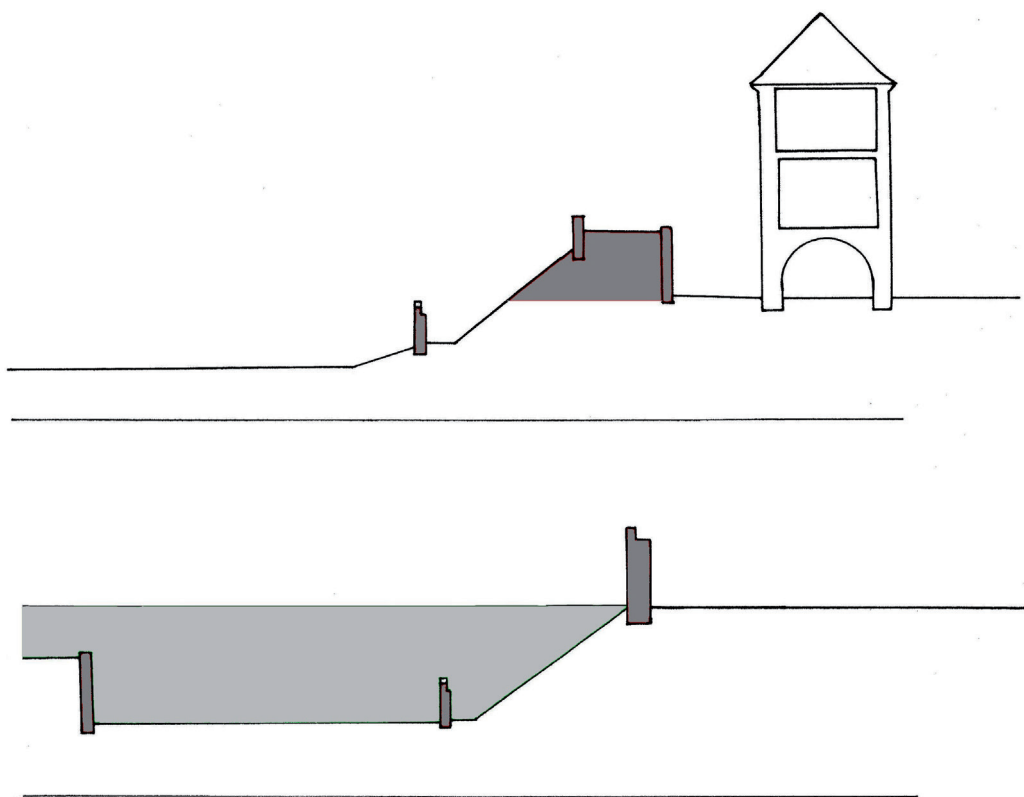
zed' objektů jižně od vstupní brány, snad i traktová zeď objektu severně od brány a na konci valu severně od brány protáhla bašta oválného půdorysu. Zásadně odlišnou podobu nabyl detašovaný rondel na východní straně předhradí, zachycený na vedutě města v zámecké kapli (obr. 7). Podle norimberského plánu se jednalo o izolovaný objekt na půdorysu tří čtvrtin kruhu (Plaček 2001, 643). Povrch rondel se zděným pláštěm zřejmě sloužil jako plošina pro děla a naplňoval tak defenici bollwerku (srov. Durdík 1999, 70–71). Zřízení takové bašty nad nejméně ohroženou stranou zámku nad slatinami se na první pohled jeví jako nadbytečné. Její funkce však mohla být zásadní v zimním období, kdy jinak nepřístupné bažiny mohly zamrznout a dočasně tak přestaly plnit úlohu překážky pro pěší útočníky i dělostřelbu.

Pateční zdi s kamennou soklovou partií a cihelnými horními částmi v původní podobě neobsahovaly žádné trvale otevřené otvory. Výjimku tvořily dočasné (montážní) otvory a průchod v západním rondelu, zajištěný zevnitř závorou. Teprve v mladší vývojové etapě, kterou lze charakterizovat i jako rekonstrukci, došlo ke zřízení prostupů odvodnění s kanálky a v horní části stěny pravidelně rozmístěných štěrbinových střílnových otvorů. V jižním úseku byly zjištěny čtyři různé způsoby úpravy těchto otvorů, nejčastěji poměrně malých s obdélným profilem a s přímým nadpražím.

V případě opevnění tovačovského zámku šlo původně o val s patní zídkou s primární policejní (ohradní) a sekundární fortifikační funkcí, přezděnou, zvýšenou a vybavenou odvodněním a střílnami až v pozdějším období, buď ještě před třicetiletou válkou, nebo až při rekonstrukci roku 1683. U opevnění předhradí nelze mluvit o valu, zídka se nacházela nikoliv v patě valu, ale v patě svahu příkopu (obr. 8). Analogií tohoto řešení lze nalézt velké množství, například ve Vratislavi (Małachowicz 1975, 99–124). Z pohledu útočníka fortifikace předhradí i jádra tovačovského hradu vyhlížely shodně.

Obr. 7. Překreslení veduty v zámecké kapli, kroužkem označen izolovaný rondel, vlevo v popředí opevnění města s rondelem bez pateční zídky. – Abb. 7. Die Zeichnung der Vedute in der Schlosskapelle, mit dem Kreis ist das isolierte Rondell bezeichnet, links vorne die Befestigung der Stadt mit dem Rondell ohne der Fußmauer.

Obr. 8. Schematické profily valu zámku a opevnění předhradí. – Abb. 8. Schematische Profile des Walles des Schlosses und der Befestigung der Vorburg.

Obr. 9. Detail východního nároží zámku, nad soklem druhotně použitý okosené pískovcové ostění s kamenickou značkou. Foto J. Slavík 2015. – *Abb. 9. Detail der Ostecke des Schlosses, über dem Sockel, die sekundär benutzte Sandsteinwand mit dem Steinmetzzeichen (Fotografie J. Slavík 2005).*

Opevnění předhradí s horní hradbou a baštami na rondelech však muselo působit nepochybně důkladnějším dojmem. Od celé fortifikace se odlišoval detašovaný rondel na severovýchodní straně předhradí, který nabyl podobu bollwerku a jehož analogie na území Moravy stály v opevnění zámku v Židlochovicích a v Olomouci. V Židlochovicích se podle plánu ze sbírky F. F. Nicolai (Plaček 2001, 737) jednalo o izolovaný rondel s funkcí barbakánu. Obdobný zděný rondel se dochoval v Olomouci až do 1. třetiny 19. století na předmostí Hradské brány. U něj nelze vyloučit autorství či spoluautorství neprávem opomíjeného brněnsko-vídeňského fortifikačního stavitele Jana Čerta, udržujícího styky s výtvarným umělcem a fortifikačním teoretikem Albrechtem Dürerem.

Systém opevnění zámku v Tovačově se v zásadě shoduje s fortifikací pardubického zámku – zemní val nasypaný nad úroveň okolního terénu s kamennou zídkou, založenou na pasech a pilířích (zídky tl. 90 cm, max. dochovaná výška 2,5 m) na vnější patě a se zděnou zadní stěnou (Slavík 2013, 149–156). Odlišným prvkem tovačovské fortifikace je použití zídky v koruně valu, zachované pravděpodobně pouze ve formě dvou zlomků kamenných základových pasů na severním rondelu zámku. Odlišná je i podoba zadní stěny valu. V Pardubicích jde o nevysokou stěnu kryjící patu valu, zatímco v Tovačově zeď (dnes s mladšími líci) dosahuje až po korunu valu. Opevnění předhradí pak odpovídá opevnění města Pardubic. I tam byla na eskarповé straně příkopu provedena patní zídka a nad horní hranou eskarpy se tyčila hradba.

Všechna uvedená zjištění bude nutné reflektovat v novém stavebně historickém průzkumu všech částí areálu hradu a zámku, který by měl být zpracován na co nejvyšší úrovni. Tak významný doklad opevněného šlechtického sídla, jakým je areál tovačovského zámku, si ji zajisté zaslouží.

Poznámky

¹⁾ Srov. popis tohoto okna in Žurek-Mlčák 1999, 236.

Rukopisy

Gardavský, Z. 1983–1984: Tovačov, zámek, stavebně historický průzkum. SÚRPMO Olomouc (uloženo v odborné spisovně NPÚ, ú.o.p. v Olomouci).

Chupík, F. 2003: Památková péče a zříceniny – V. etapa, Pozdně středověké opevnění zámku a města Tovačova. Institucionální úkol NPÚ, ú.o.p. v Olomouci č. 82 (uloženo v odborné spisovně NPÚ, ú.o.p. v Olomouci).

Literatura

Durdík, T.: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Praha.

Durdík, T. – Bolina, P. 2001: Středověké hrady v Čechách a na Moravě. Praha.

Hlobil, I. 1995: K stavebněhistorické analýze tovačovského zámku. In: Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka. Přerov, 110–112.

Chupík, F. 2009: Moravské záblesky renesance ve fortifikacích. In: Historická Olomouc XVII. Úsvit renesance na Moravě za vlády Matyáše Korvína a Vladislava Jagellonského (1479-1516) v širších souvislostech. Olomouc, 325–327.

Kupka, V. a kol. 2001: Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Małachowicz, E. 1975: Bastejowe fortyfikacje Wrocławia. In: Bastejowe fortyfikacje v Polsce. Wrocław, 99–124.

Mlčák, L. – Žurek, K. 1999: Tovačov. In: Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550. III. Olomoucko. Olomouc, 234–238.

Plaček, M. 2001: Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. Praha.

Rožehnal, A. 1995: Tovačovský renesanční nápis z roku 1492. In: Morava na prahu nové doby, Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka. Přerov, 113–121.

Slavík, J. 2013: Některé rondelové fortifikace rodu Pernštejnů. In: Svorník. Sborník příspěvků z 11. specializované konference stavebněhistorického průzkumu uspořádané 12. – 15. června 2012 v Žacléři. Opevnění. Praha, 149–156.

Spurný, F. a kol. 1983: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. Severní Morava. Praha.

Vorel, P. 1995: Cimburkové a Pernštejnové (Majetkové a rodinné vztahy na přelomu 15. a 16. století). In: Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka. Přerov, 75–93.

Jiří Slavík: Die Glossen zur Befestigung und der Bauentwicklung des Schlosses Tobitschau

Die Befestigung sowie das Gebäude des Schlosses in Tobitschau gehören zu den interessantesten adeligen Siedlungsarealen um die Wende vom Mittelalter zur Neuzeit in Mähren. Die Anwendung der frühesten Renaissanceformen auf dem Portal des Durchlasses vom großen Tor, der in das Jahr 1492 datiert wird und der von Ctibor Tovačovský aus Cimburk gebaut wurde, hat schon immer die Aufmerksamkeit erregt.

Der weitere Ausbau wurde den Angehörigen von drei Generationen der Adelsfamilie Pernstein zugeschrieben. Die Befestigung des Schloss – ursprünglich des Burg - kerns schuf am Anfang der Neuzeit der

Erdwall mit Fußmauer. Die Ummauerung des Gipfels des Walls und seine inneren Mauern stammen aus der späteren Zeit, davon zeugt die Benutzung der Ziegel mit der neuzeitlichen Abmessung und neuzeitliche architektonische Elemente. Der Wall hat auch die südöstliche Seite umschlossen, dort haben sich nach dem Abschlagen vom Putz im unteren Teil die Abdrücke der senkrechten Holzelemente und die Vorderseite des Mauerwerks gezeigt. Die einfachste Erklärung der Situation ist, dass in der senkrechten Ebene der gegrabenen und mit den Streben festgestellten inneren Seite des Walles am Ende des 16. Jahrhunderts oder im 17. Jahrhundert die Außenmauern des neuen Traktes vom Arkadenflügel eingefügt wurden, mit welchem der gotische Flügel erweitert wurde. Im östlichen Rondell befindet sich der große (ungefähr 8x4 m) Raum mit dem Tonnengewölbe und mit den zwei Lichtkuppeln. Der Fuß der nördlichen Lichtkuppel gründet unten im Kragstein aus Sandstein, die zweite Lichtkuppel ist auf den Durchbruch im Gewölbe aufgesetzt. Die bisherige Identifikation des Raumes als Schießpulverlagers entspricht sicher nicht dem ursprünglichen Zweck. In der Fußmauer aus Ziegeln mit den länglichen Schießscharten befindet sich auch das Montageloch (Durchgang) und die Öffnung der Kanalisation.

Bis jetzt wurden keine Funde einer Reparatur der Fassaden des großen Turmes publiziert, in dessen Ostecke eine reich verzierte spätgotische Nische mit Baldachin, Ecksäulen und Fialen errichtet wurde. Die fragmentär erhaltenen Reste der Nischen in den anderen Ecken wurden nicht präsentiert. In dem Eintrittsportal im 3. Geschoss des Turmes befindet sich ein sekundär eingebauter beschlagener Türflügel mit diagonal gelegten Bändern, zwischen den Bändern gibt es Blechtafeln mit getriebener Verzierung mit dem Motiv des Wappens mit dem Auerochs der Adelsfamilie Pernstein, in den unvollständigen Randfeldern befinden sich Tafeln mit dem doppelschwänzigen gekrönten (böhmischen) Löwen. Die prunkhafte Tür wurde an diesem Ort wahrscheinlich als Brandschutztor im Laufe des 19. oder am Anfang des 20. Jahrhunderts eingebaut. Die Befestigung der Vorburg wirkt beim Blick von außen wie ein Erdwall mit Fußmauer und Schanze auf der Spitze, es handelt sich aber nur um den Abhang der Eskarpe des Grabens. Die unterschiedliche Ausführung der Schlitzschießscharten in der Fußmauer indiziert mindestens eine Rekonstruktion der Fortifikation, während der das heutige System von dicht gereihten Schlitzöffnungen entstanden ist. Die bisherige Forschung vernachlässigte das detachierte Rondell an der Ostseite der Vorburg, das auf der Vedute der Stadt in der Schlosskapelle abgebildet ist. Wahrscheinlich handelte es sich um das Bollwerk, das die Wehrfähigkeit des Areales von der Seite des Moores gewährleistete.

Wenn wir die Analogie zwischen der Befestigung des Kerns des Schlosses Tobitschau und der ein bisschen monumentaleren Fortifikation des Schlosses in Pardubitz ziehen, kann man die Befestigung der Vorburg ganz gut mit der Befestigung der Stadt Pardubitz vergleichen. In Tobitschau kann man über die Existenz einer Mauer auf der Spitze des Walls nachdenken und im Vergleich mit Pardubitz ist die Ummauerung der inneren Seite des Walls bis zur Wallkrone ausgeführt.